

► 3 – 3/2020

თავდების ვალდებულების შეწყვეტა ნოვაციისას

უზენაესი სასამართლოს 2014 წლის 1 ოქტომბრის განჩინება №ას-704-667-2013

სკ-ის 428-ე მუხლი

1. ურთიერთობა, რომლის პირობებშიც მხარეთა შორის დადებული იყო რამდენიმე ხელშეკრულება ფულადი ვალდებულებების კონკრეტული პირობებით შესრულების შესახებ, შემდეგ კი ფორმდება ერთიანი ხელშეკრულება, რომლითაც წყდება წინა ურთიერთობები და ერთიანად განისაზღვრება სახელშეკრულებო ვალდებულება და მისი შესრულების პირობები, უნდა შეფასდეს ნოვაციად. მსგავსი შეთანხმებით წყდება მხარეთა შორის მანამდე არსებული და წარმოიშობა ახალი სამართლებრივი ურთიერთობა.

2. ნოვაცია თავდაპირველი (ჩანაცვლებული) ვალდებულების უზრუნველყოფი თავდებობის გაქარწყლების წინაპირობაა.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მხარეებს შორის დაიდო ლიზინგის ხელშეკრულება, რომელშიც არაერთხელ შევიდა ცვლილება ლიზინგის ფასთან დაკავშირებით. იმავე ურთიერთობის ფარგლებში გაფორმებული ხელშეკრულებების მიხედვით, ლიზინგის მიმღებს დამატებით გადაეცა სხვადასხვა ნივთები. მოგვიანებით, გაფორმდა ლიზინგიდან გამომდინარე ვალდებულებების უზრუნველყოფი თავდებობა. ფულადი ვალდებულების შესახებ შეთანხმებით, ნაკისრი ვალდებულების და-

რღვევისა და მისი შეწყვეტის შედეგად ლიზინგის მიმღებს უნდა გადაეხადა განსაზღვრული თანხა შეთანხმებითვე დადგენილი გრაფიკითა და წესით. ლიზინგის გამცემმა სარჩელი აღძრა ლიზინგის მიმღებისა და თავდები პირის წინააღმდეგ ფულადი ვალდებულების შესახებ შეთანხმებამდე გაფორმებული გარიგებებიდან გამომდინარე დავალიანების გადახდის მოთხოვნით.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

პირველი ინსტანციის სასამართლომ არ დააკმაყოფილა სარჩელი. იგივე პოზიცია გაიზიარა სააპელაციო სასამართლომაც, რომელმაც ფულადი ვალდებულების შესახებ შეთანხმება განიხილა არსებული უფლება-მოვალეობების შეწყვეტისა და ახალი უფლება-მოვალეობების წარმოშობისკენ მიმართულ ნებად, ესე იგი, ნოვაციად, რომლის ფარგლებშიც მხარეები თანხმდებიან ხელშეკრულების ახალ პირობებზე. მეორე ინსტანციის სასამართლოს დასაბუთებით, კერძო ავტონომიის ფარგლები მოიცავს სახელშეკრულებო ურთიერთობის ახალი შეთანხმებით ჩანაცვლების უფლებამოსილებას. აქედან გამომდინარე, დაუსაბუთებელი იყო ლიზინგის გამცემის მოთხოვნები, რომელიც ეფუძნებოდა ამ შეთანხმებამდე გაფორმებულ გარიგებებს. ამასთან, ახალი სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობითა და უზრუნველყოფილი ვალდებულების შეწყვეტით გაქარწყლდა თავდების ვალდებულებაც. მოსარჩელემ განჩინება გაასაჩივრა საკასაციო წესით და მიუთითა, რომ მეორე ინსტანციის სასამართლომ არასწორად განმარტა სკ-ი 428-ე მუხლი. მისი დასაბუთებით, მხარეებს ფულადი ვალდებულების შესახებ შეთანხმებით უარი არ უთქვამთ არსებულ უფლება-მოვალეობებზე, არამედ დააფიქსირეს, რომ ლიზინგის მიმღებს ეკისრებოდა თანხის გადა-

ხდის ვალდებულება ლიზინგის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე. საკასაციო სასამართლომ გაიზიარა წინა ორი ინსტანციის სასამართლოების პოზიცია მათი გადაწყვეტის უცვლელად დატოვებით.

III. კომენტარი

სასამართლოს გადაწყვეტა, საბოლოო ჯამში, მართებულია. მხარეთა მიერ შეთანხმებაში მითითება, რომ „... ხელშეკრულების შეწყვეტის შედეგად ლიზინგის მიმღების ვალდებულება ლიზინგის გამცემის წინაშე შეადგენს ... დოლარს“, არ იძლევა ნების გამოვლენის ფართო განმარტების შესაძლებლობას, რაც საექსპოზიციო საკითხს არა ნოვაციის, არამედ სხვა სამართლებრივი კონსტრუქციის (ძველის გვერდით დამატებით ახალი ვალდებულების კისრების) სასარგებლოდ გადაწყვეტდა.¹ გარიგება, რომლითაც მხარეები წყვეტენ არსებულ ურთიერთობას (მასთან ერთად, მისგან გამომდინარე ვალდებულებებსაც) და იმავდროულად ათანხმებენ ძველის ჩამნაცვლებელ მოვალეობას, სხვა არაფერია, თუ არა ნოვაცია.² ამგვარი შეთანხმებისას ორმხრივი ნების გამოვლენა ვალდებულების ახალ საფუძველზე წარმოშობისკენაა მიმართული,³ შესაბამისად, აქცესორულობის პრინციპის გამო წყდება მანამდე არსებული მოვალეობის უზრუნველმყოფი თავდებობაც.

მიუხედავად ამისა, გამართულია საკასაციო საჩივრის ავტორის პოზიცია, რომ სააპელაციო სასამართლომ არასწორად განმარტა სკ-ის 428-ე მუხლი. უფრო ზუსტი იქნებოდა მითითება, რომ მეორე ინსტან-

ციის სასამართლოს ეს მუხლი ამ საქმეში საერთოდ არ უნდა გამოეყენებინა. კანონის პირველადი რედაქცია, რომელშიც არსებული იდენტური შინაარსის დანაწესი ნოვაციად იყო მიჩნეული, შეიცვალა სწორედ იმის გამო, რომ შეთანხმებულისგან განსხვავებული შესრულებით ვალდებულების შეწყვეტა არ ქმნის ნოვაციის შემადგენლობას,⁴ რომელიც კანონმდებლობით საერთოდ არაა მოწესრიგებული.

ნინო ქავჭავაძე

► 4 – 3/2020

პირობაზე დამოკიდებული გადაწყვეტილება დივიდენდის გაცემის შესახებ

უზენაესი სასამართლოს 2015 წლის 9 ნოემბრის განჩინება №ას-522-495-2015

სკ-ის 54-ე მუხლი

„მენარმეთა შესახებ“ კანონის 57-ე მუხლის მე-2 პუნქტი

აქციონერთან შრომის ხელშეკრულების შეწყვეტა არ აქარწყლებს საზოგადოებისგან დივიდენდის მოთხოვნის უფლებას, თუ საზოგადოებამ გადაწყვეტილება მიიღო დივიდენდის განაწილების შესახებ.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

I. ფაქტობრივი გარემოებები

აქციონერი გათავისუფლდა სააქციო საზოგადოებაში დაკავებული თანამდებობიდან. საზოგადოებამ მის წინააღმდეგ საჩივარი აღძრა ზიანის ანაზღაურების, გადა-

¹ Emmerich, in Münchener Kommentar zum BGB, 8. Aufl. 2019, § 311 Rn. 15.

² Fetzer, in Münchener Kommentar zum BGB, 8. Aufl. 2019, § 362 Rn. 6.

³ Emmerich, in Münchener Kommentar zum BGB, 8. Aufl. 2019, § 311 Rn. 16.

⁴ გ. სვანაძე, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, III ტომი, 2019, მუხ. 428 მე-11 ველი.